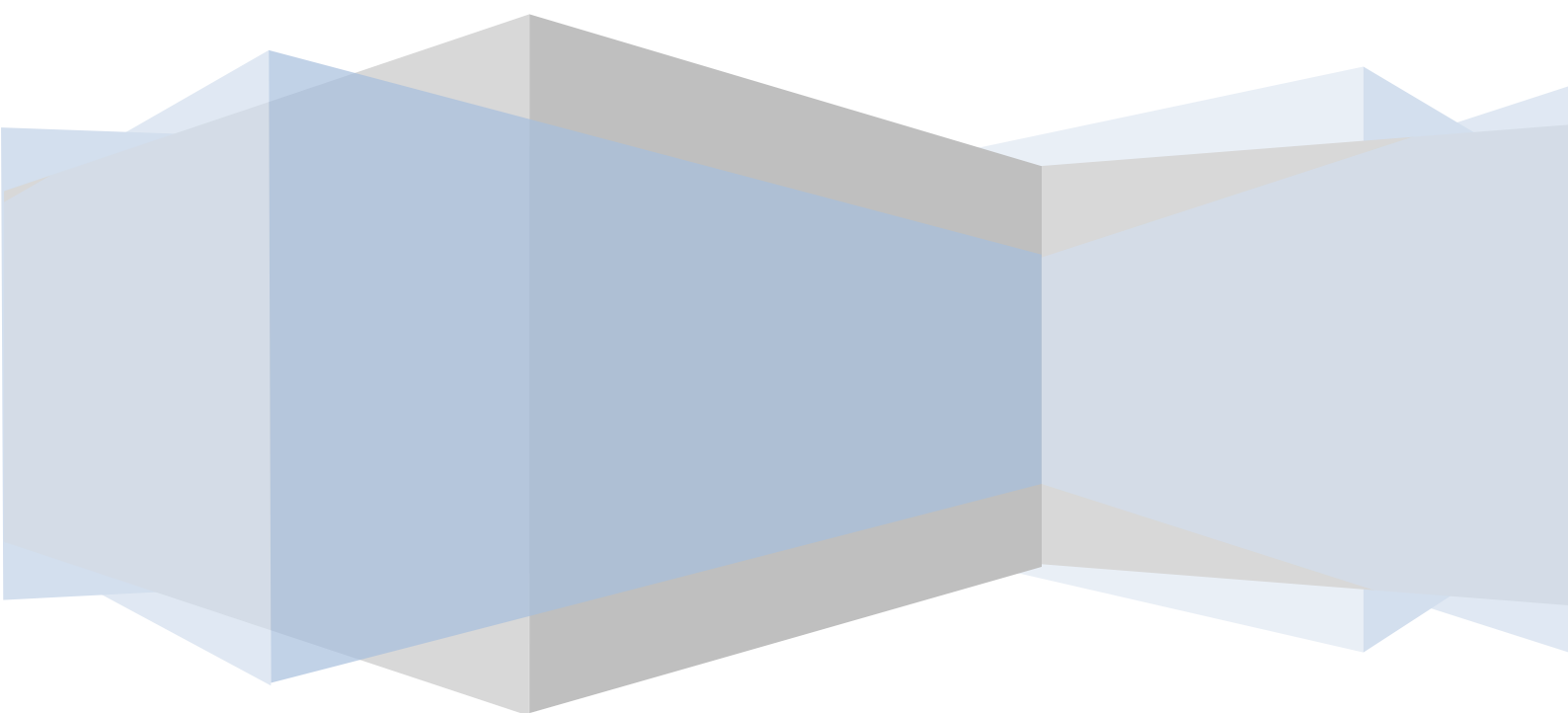

**Аналітичний звіт
Фундації «Відкрите суспільство»**

**Оцінка впливів Київської
міської програми сприяння
розвитку МСП на 2011-2012
рр. на розвиток малого та
середнього підприємництва**

Оцінка впливів Київської міської програми сприяння розвитку малого і середнього підприємництва на 2011-2012 роки на розвиток малого та середнього підприємництва в м. Києві / Бабанін О., Глібіщук Я., Любич А., Сікора І. - ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2013.

Аналітичний звіт підготовлено в рамках проекту «Розробка пропозицій до публічних політик щодо бюджету м. Києва», що реалізовувався Фундацією «Відкрите суспільство» за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження».

ПОДЯКИ

Автори аналітичного звіту вдячні за консультаційну підтримку фахівцям із аналізу політики Роману Кобцю та Сергієві Панцирю,

народним депутатам України, громадським асоціаціям підприємців та експертам (їх перелік зазначений в розділі «Методологія») за коментарі та зауваження, що підвищили якість аналітичного звіту

Фундація «Відкрите суспільство» вдячна за підтримку Міжнародному Фонду «Відродження».

Уміщені в аналітичному звіті оцінки є думками авторів та Фундації «Відкрите суспільство». При копіюванні, перевиданні та використанні в рамках публікацій чи журналістських матеріалів обов'язковим є посилання на авторів і Фундацію «Відкрите суспільство».

У разі зацікавленості в співпраці, отриманні додаткових коментарів та оцінок звертатися за електронною адресою: info@osf.org.ua

© ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2013 (www.osf.org.ua)

© Бабанін О., Глібіщук Я., Любич А., Сікора І., 2013

Оцінка впливів Київської міської програми сприяння розвитку малого і середнього підприємництва на 2011-2012 роки на розвиток малого та середнього підприємництва в м. Києві

ЗМІСТ

I. Висновки	4
II. Методологія	8
III. Опис програми	10
1. Визначення проблеми – проблемна ситуація бенефіціарів	10
2. Заінтересовані сторони	11
3. Цілі програми. Відповідність цілей програми потребам бенефіціарів	12
4. Інструменти програми	14
IV. Реалізація програми та її результати	15
1. Аналіз структури і заходів програми	15
2. Ресурсне забезпечення заходів програми	22
3. Продукти програми	23
4. Сумарні витрати програми, вартість одиниці продукту	24
5. Відхилення від очікуваного результату.....	25
6. Головні перешкоди впровадження програми	26
7. Міжвідомча координація у процесі реалізації програми	27
V. Впливи програми	29
a) адміністративні	29
b) економічні	29
c) соціальні.	29
1. Ступінь задоволення потреб бенефіціарів. Фактори, які заважали бенефіціарам скористатися результатами програми	29
2. Зміна становища інших заінтересованих сторін	36
3. Непередбачувані наслідки програми (впливи програми на суміжні сфери; в середньо- і довгостроковій перспективі	37
VI. Список додатків	40

I. Висновки

Розвиток малих та середніх підприємств (надалі – МСП) є вкрай важливим для піднесення економіки (створення нових робочих місць, впровадження інновацій, зростання надходжень до бюджету), формування середнього класу, зменшення безробіття через самозайнятність населення тощо. У країнах Євросоюзу питома вага МСП у створенні валової доданої вартості сягає 67%. В Україні частка малих підприємств у ВВП є меншою, ніж 11%. Внесок МСП до валового регіонального продукту міста Києва дорівнює 62% (на частку малих підприємств припадає 14,7, а середніх – 47,3%.)

На початку 2013 року в Києві діяло 75.179 малих і середніх підприємств, з них 71.201 мале та 3.978 середніх. Упродовж 2011-2012 років кількість підприємців-фізичних осіб дещо зростає внаслідок банкрутства підприємств, скорочення працівників бюджетної сфери, збільшення податкового тиску на підприємства і організації, які змушували своїх представників реєструватися як ФОП задля зменшення податкового навантаження. Зазначимо, що частка ФОП до кількості працездатного населення м. Києва (2 млн чоловік) уже перевищує оптимістичний середньоєвропейський рівень в 10%, що свідчить про потребу врахування реальної чисельності населення м. Києва (4,1 млн, проти офіційних 2,8 млн чоловік).

ВПЛИВИ ПРОГРАМИ

Аналіз реалізації Київської міської програми сприяння розвитку малого і середнього підприємництва на 2011-2012 роки (далі – Програма) дає підстави стверджувати, що Програма не виконала своїх завдань. 54 з 86 заходів на виконання 30 (тридцяти) завдань, передбачених шістьма напрямками розділу 4 Програми не були виконані.

Експертами виявлено позитивні результати лише щодо 1-го із 6-ти напрямків Програми (розділ 4: Удосконалення процедур започаткування бізнесу та оптимізація дозвільної системи у сфері господарської діяльності). Також є певний прогрес щодо вдосконалення освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва і розвитку соціально спрямованих заходів (навчання безробітних, жінок, молоді, осіб з фізичними обмеженнями) (розділи 4-5: Удосконалення процедур започаткування бізнесу та оптимізація дозвільної системи у сфері господарської діяльності та Розвиток соціально спрямованих заходів). Переважну більшість з тридцяти завдань і восьмидесяти шести заходів Програми не було виконано. Негативно оцінено виконання заходів програми в рамках розділів, які стосуються забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики, розширення доступу суб'єктів МСП до фінансових ресурсів, стимулювання інноваційного розвитку та посилення ринкових позицій малого та середнього підприємництва на міжрегіональному та міжнародному рівнях. Загалом, становище МСП та загальний діловий клімат в столиці не покращилися.

КМДА ж відзначає перевиконання чотирьох кількісних показників Програми, а саме: (1) створення нових робочих місць, (2) збільшення надходжень до бюджету, (3) створення нових суб'єктів господарювання, (4) збільшення кількості суб'єктів підприємництва, які сплачують податки.

Натомість, експертами доведено, що такий прогрес мав би місце і за відсутності Програми, внаслідок запровадження змін до спрощеної системи оподаткування, що призвело до різкого збільшення надходжень до бюджету від МСП тощо.

Насправді, про впливовість Програми може свідчити показник «Питома вага малих підприємств у загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) по місту», значення якого знизилось з 15,5 до 14,7%, відповідно, в 2010 і 2012 роках (заплановане значення 16,2%).

ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМИ

Фінансування Програми 2011-2012 рр. було зменшено вдесятеро, а 90% виділених бюджетних коштів було спрямовано на погашення заборгованості з фінансово-кредитної підтримки досі невідомого громадськості переліку підприємств, що утворилася ще в 2007-2008 роках.

Для фінансового забезпечення реалізації Програми з бюджету міста Києва на підтримку малого та середнього підприємництва за два роки перераховано 11,1 млн грн, зокрема у 2011 році – 9,1 млн грн, що на 15,8% менше ніж у 2010 році; а в 2012 році – 2,0 млн грн, що на 78% менше ніж у 2011 році.

Загалом, на реалізацію заходів Програми було витрачено 34,7 замість запланованих 112 млн грн. Отже, з бюджету міста надійшло 11,1 млн грн, а 23,4 млн грн – від Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, які й було використано на одноразову виплату допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності. Окрім десятиразового скорочення обсягів підтримки з міського бюджету, упродовж 2011-2012 років майже на чверть зменшилась кількість фондів підтримки підприємництва та кредитних спілок.

НЕДОЛІКИ ПРОГРАМИ

- **не задоволено потреби МСП у доступних кредитно-фінансових ресурсах**

З 2000 року всі міські Програми сприяння розвитку МСП містили розділи щодо сприяння доступу дрібного бізнесу до кредитно-фінансових ресурсів. Програма 2011-2012 років задовольнила потреби лише 42-ох підприємств, яким влада міста заборгувала кошти за відшкодування відсоткової ставки за кредитами минулих років. Для громадськості досі залишається невідомими не тільки критерії відбору підприємств, але й і їх найменування та обсяги, які повинні бути погашені зі столичного бюджету в майбутніх періодах.

- **не врівноважено диспропорції в закупівлях за кошти київського бюджету некиївських малих і середніх підприємств**

З 13,8 млрд грн коштів міського бюджету, витрачених на закупівлю товарів, робіт, послуг у 2012 році на частку МСП (за даними Держпідприємництва) припадає 36% (4,9 млрд грн) Водночас, за даними Київської міської асоціації роботодавців, обсяги закупівель усіх підприємств столиці становили лише 0,7 млрд грн. Це вказує на домінування підприємств з некиївською реєстрацією на київському ринку закупівель.

Експертами відзначено недосконалість застосування норм законодавства у галузі держзакупівель. КМДА, на відміну Держпідприємництва, не має повної інформації щодо обсягів закупівель, які припали на частку саме київських МСП, що брали участь в закупівлях за кошти бюджету.

- **не усунуто обмеження можливостей доступу МСП до об'єктів комунальної власності, земельних ресурсів та інших активів.**

Це проявляється в обмеженні доступу до публічної інформації, застосуванні значних дискреційних повноважень КМДА при визначенні ставок оренди, існуванні значної кількості (понад 1900) комунальних підприємств, що не виконують належним чином покладених на

них функцій або є збитковими, але, при цьому, займають об'єкти комунальної власності, земельні ділянки або виступають посередниками між КМДА та отримувачами послуг, що збільшує, врешті-решт, вартість послуг для МСП. Вичерпний, оперативно оновлюваний і зрозумілий перелік вільного нерухомого майна та інших активів і ресурсів, а також конкурентний і відкритий механізм їх продажу і оренди відсутні на офіційному інтернет-порталі КМДА. Така ситуація створює сприятливі можливості для зниження вартості оренди чи продажу об'єктів для комерційних структур або комунальних підприємств, наближених до органів влади тощо. Земельні аукціони не проводяться.

ОЦІНКА ВПЛИВІВ ПРОГРАМИ

№	Напрямки Програми	Оцінка впливів та результатів
1	Забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики	Реальний вплив та результати відсутні
2	Вдосконалення процедур започаткування бізнесу та оптимізація дозвільної системи у сфері господарської діяльності	Є реальний вплив та ознаки результативності
3	Розширення доступу суб'єктів малого та середнього підприємництва до фінансових ресурсів	Реальний вплив відсутній, ознаки імітації результативності
4	Вдосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва	Незначний вплив та ознаки результативності
5	Розвиток соціально спрямованих заходів	Незначний вплив та ознаки результативності
6	Стимулювання інноваційного розвитку та посилення ринкових позицій малого та середнього підприємництва на міжрегіональному та міжнародному рівнях	Реальний вплив та результати відсутні

НЕДОЛІКИ ПРОГРАМУВАННЯ ПРОГРАМИ

Про формальний підхід міської влади до розроблення, підготовки та виконання Програми свідчить ціла низка виявлених недоліків при її програмуванні (підготовці), зокрема:

1. Зарахування до заходів Програми 18-ти заходів, які належать до прямих обов'язків органів влади (цей недолік характерний практично для усіх програм розвитку МСП).
2. Зарахування до заходів Програми 8-ми заходів з реалізації державної соціальної політики.

Вісім заходів Програми, передбачені законодавством про зайнятість населення, є прямими обов'язками державної служби зайнятості, а не міської політики розвитку МСП. Виконання 5-ти заходів здійснювалося за рахунок коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття.

3. Невідповідність між змістом і цілями завдань та повноваженнями виконавців заходів;
4. Дублювання завдань Програми.
5. Неузгодженість очікуваних результатів Програми з наявними потребами бенефіціарів.
6. Відсутність нормативно-правового забезпечення виконання окремих заходів Програми.
7. Невиконання (неповне виконання) окремих заходів Програми міською владою.
8. Неохоплення (неповне охоплення) розробниками Програми цілого сегменту МСП.

9. Відсутність чітких інструментів вимірювання і оцінки результатів, а також оцінки позитивних впливів від їх виконання (цей недолік стосується 21 заходу Програми).
10. Одночасне використання шістьох різних систем показників виконання Програми.
11. Невизначення джерел фінансування для 36% (31 із 86) заходів Програми тощо.

НЕДОЛІКИ ВИКОНАННЯ І ЗВІТУВАННЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ

До головних перешкод виконання Програми належать:

- 1. Формальне звітування про виконання Програми, відсутній дієвий моніторинг і контроль за її виконанням з боку Департаменту економіки та інвестицій і керівництва КМДА, профільної комісії та депутатського корпусу Київради загалом, а також з боку громадських організацій і зовнішніх органів фінансового контролю.** Жодна бізнес асоціація не вимагала заключного звіту про виконання Програми та жоден представник громадських організацій (окрім Фондації «Відкрите суспільство») не взяв участь у підсумковому засіданні профільної комісії Київради, де заслуховувався звіт КМДА про результати виконання Програми.
- 2. Імітаційно-маніпулятивний характер взаємодії в рамках виконання Програми із споживачами продуктів Програми.** Керівництво низки впливових бізнес-асоціацій не розглядають Програму як **дієвий інструмент** лобювання інтересів і потреб МСП і віддають перевагу альтернативним каналам взаємодії з міською владою. **Жоден представник з 274 бізнес-асоціацій не з'явився на засідання профільної комісії Київради, де заслуховувалися результати виконання Програми.** Така ситуація додатково свідчить про неналежне інформування бізнес-асоціацій з боку КМДА (відсутність якісних комунікацій).
- 3. Непрозоре бюджетне фінансування Програми, що становило 10% від запланованих обсягів, та брак можливостей оцінити ефективність таких бюджетних витрат через недоступність публічної інформації про отримувачів фінансової підтримки в рамках Програми.**
- 4. Неналежне виконання посадовцями КМДА вимог законів, підзаконних актів і програм в частині відкриття доступу до інформації про отримувачів фінансової допомоги у рамках Програми, вільних об'єктів нерухомого майна та земельних ділянок а також умов їх передачі в користування для ведення бізнесу (через земельні аукціони та інші конкурентні форми взаємодії із суб'єктами підприємницької діяльності).** Регулювання діяльності МАФів із застосуванням пайових внесків на утримання об'єктів благоустрою суперечить чинному законодавству, створює сприятливий ґрунт для корупційних ризиків та можливості тиску на бізнес з боку органів міської влади, правоохоронних та контролюючих органів, а також через новоутворене комунальне підприємство посередника – КП «Світоч».

II. Методологія

Мета дослідження: визначити вплив Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки на становище малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки (**Додаток 1**).

Завдання дослідження:

1. Визначити потреби заінтересованих сторін та перешкоди для їх задоволення.
2. Оцінити відповідність цілей Програми потребам бенефіціарів.
3. Проаналізувати реалізацію заходів Програми.
4. Визначити ресурсне забезпечення заходів Програми, її продукти, а також її сумарні витрати.
5. Визначити головні перешкоди впровадження Програми.
6. З'ясувати ефективність міжвідомчої координації у процесі реалізації Програми.
7. Проаналізувати адміністративні, економічні та соціальні впливи Програми.
8. Оцінити задоволення потреб бенефіціарів внаслідок виконання заходів Програми.
9. Оцінити зміну становища інших заінтересованих сторін.
10. Проаналізувати недоліки програмування Програми і запропонувати рекомендації поліпшення підготовки подібних Програм.

Джерельна база дослідження складається з нормативно-правової бази щодо розроблення державних і місцевих цільових програм (**Додаток 2**), офіційної інформації органів публічної влади, стенограм засідань сесій Київської міської ради, публікацій в електронних та друкованих ЗМІ (газети «Бізнес», «Вечірній Київ», «Хрещатик» тощо), телепередач ТРК «Київ» і радіо «Голос Києва», інформації зі Столичного ділового порталу (bizportal.kiev.ua), інтерв'ю та опитувань заінтересованих сторін, монографій, аналітичних матеріалів Європейського Союзу, присвячених тематиці МСП тощо (**Додаток 3**).

Методи дослідження

Відповідно до поставлених завдань було застосовано міждисциплінарні підходи і поєднання різних методів польових і документальних досліджень. Для ідентифікації основних груп заінтересованих сторін використано аналіз інформації друкованих та електронних засобів масової інформації, опитування методами анкетування та інтерв'ю, аналіз середовища МСП шляхом прямої участі в з'їздах і семінарах малого та середнього бізнесу, інтерактивного діалогу з органами виконавчої влади за допомогою інформаційних запитів тощо (**Додаток 4**).

Анкетне опитування та напівструктуроване інтерв'ю застосовуються для опитування представників заінтересованих сторін і цільових груп політики МСП. Інтерв'ю та анкетування виявляють організаційні характеристики заінтересованої сторони, ставлення до проблематики, організаційний та комунікаційний потенціал (**Додатки 5-6**).

Дані польового дослідження уточнюються дослідженням відкритих електронних і друкованих джерел інформації щодо основних характеристик заінтересованих сторін.

Основні характеристики дослідження

У роботі аналізуються процеси в галузі МСП та їх вплив на основні заінтересовані сторони в м. Києві у 2011-2012 роках. Одним з ключових обмежень дослідження стало **ненадання інформації з боку органів виконавчої влади**. Так, Департамент економіки та інвестицій КМДА чи надав у наданні інформації про:

- виконання Програми соціально-економічного розвитку м. Києва за 2012 рік;
- перелік 56 малих і середніх підприємств, яким очікувалось надати фінансово-кредитну підтримку упродовж 2011-2012 років,
- перелік суб'єктів МСП, яким було перераховано кошти з міського бюджету (11,2 млн грн) та інших джерел (23,5 млн грн) на виконання Програми 2011-2012.

Замість заключного звіту про виконання дворічної міської цільової програми було надіслано традиційно складену аналітичну записку, структуру, змістовне наповнення і юридичний статус якої не можна назвати офіційним і таким, що відповідає вимогам законодавства.

Проект фінального аналітичного звіту, в рамках якого містилися оцінки впливів Програми, був надісланий для обговорення та коментування бенефіціарам Програми та органам влади, які формують, реалізують та контролюють виконання державної політики у сфері МСП.

Проект аналітичного звіту викликав зацікавлення у керівництва Громадської Ради при КМДА, Координаційної ради з питань розвитку підприємництва при КМДА, Регіональної ради підприємців при КМДА, Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, ВГО "Союз захисту підприємства", Профспілки приватизованих, інноваційних і малих підприємств України, Київської ради об'єднань підприємців, Спілки орендарів і підприємців України, Асоціації зовнішньої реклами України, Українського науково-технологічного центру, Об'єднання організацій роботодавців «Федерація роботодавців м.Києва», народних депутатів України та керівників провідних профільних аналітичних центрів (зокрема, Інституту свободи та власності). Після проведення додаткових консультацій із заінтересованими сторонами аналітичний звіт було доопрацьовано та внесено незначні уточнення.

III Опис Програми

1. Визначення проблеми – проблемна ситуація бенефіціарів (їх потреби)

Згідно з результатами опитування Всесвітнього економічного форуму, найсуттєвішими чинниками негативного впливу на умови ведення бізнесу в Україні (і в Києві зокрема) є нестабільність політики (17%), податкова політика (15%), корупція (13%), нестабільність уряду (11%), доступ до фінансування (11%) тощо.

Ці проблеми потребують вирішення передусім на загальнодержавному рівні. Водночас, проведений аналіз стану ділового середовища столиці, опитування членів асоціацій підприємців і суб'єктів МСП дозволив конкретизувати **проблеми, які перешкоджають розвитку підприємництва та на усунення яких було спрямовано Програму**, зокрема:

- **зарегульованість підприємницької діяльності**, зокрема ігнорування регуляторними органами вимог законодавства щодо виконання всіх процедур, пов'язаних з прийняттям регуляторних актів, недостатня кваліфікація державних службовців у питаннях регуляторної політики, низька активність громадських об'єднань підприємців у процесі підготовки та аналізу впливу регуляторних актів;
- **наявність адміністративних бар'єрів при здійсненні післяреєстраційних процедур** новоствореними суб'єктами господарювання;
- **громіздка та непрозора система видачі документів дозвільного характеру**, що обумовлено, зокрема, низьким рівнем застосування законодавчо визначеного переліку дозволів, які повинні видаватися суб'єктам господарювання за принципом організаційної єдності, а також відсутністю інформаційних та технологічних карток щодо видачі документів дозвільного характеру, обов'язковість яких встановлена законодавством про адміністративні послуги;
- **обмеженість інформації про ресурсну базу міста (об'єкти ділової інфраструктури, програми міжнародної допомоги розвитку МСП, про стан регіональних і міжнародних ринків, відсутність на сайті КМДА відкритого, оперативно оновлюваного, вичерпного та зрозумілого реєстру (бази даних) об'єктів нерухомого комунального майна і земельних ресурсів, а також конкурентного і відкритого механізму їх продажу та оренди, що приводить до нестачі приміщень і земельних ділянок за доступними цінами для започаткування та ведення підприємницької діяльності, тощо;**
- **низька конкурентоспроможність суб'єктів МСП, що задіяні у виробництві**, в умовах зростаючого тиску з боку імпортерів товарів;
- **недостатня підтримка з боку міської влади розвитку інноваційної діяльності** та відсутність систем менеджменту якості;
- **нестача кваліфікованого управлінського персоналу суб'єктів малого та середнього підприємництва**, спроможного розвивати бізнес у складних економічних умовах;
- **недостатня ефективність взаємодії місцевих органів влади та підприємців** щодо вирішення нагальних проблем підприємницької діяльності тощо;
- **відсутність ефективної для бізнесу системи кредитування, включно з непрозорою процедурою отримання доступу до й так незначного фінансування в рамках Програми**, неможливістю або складністю отримання кредитно-фінансових ресурсів з огляду на тривалий термін розгляду запитів щодо отримання кредиту та розміру кредитної ставки, а також з огляду на суттєве зменшення обсягів відшкодування відсотків за кредити за рахунок бюджету міста.

2. Заінтересовані сторони

Серед заінтересованих сторін у виконанні Програми 2011-2012 можна виокремити:

- a. КМДА – голова КМДА О. Попов, його заступники, департаменти КМДА (промисловості та розвитку підприємництва, економіки та інвестицій, містобудування та архітектури, транспортної інфраструктури тощо).
- b. КМР – заступник Київського міського голови – секретар Київради Г. Гергега, Постійна комісія Київської міської ради з питань торгівлі, підприємництва, громадського харчування та послуг, депутати, помічники депутатів, працівники секретаріату Київської міської ради.
- c. МСП – підприємці малого та середнього підприємництва.
- d. Працівники ділової інфраструктури, що надають послуги МСП.
- e. МВС-П – представники правоохоронних структур (МВС, прокуратура).
- f. Суд – представники судової системи (районні суди м. Києва, Господарський суд м. Києва тощо).
- g. ЗМІ – журналісти друкованих і електронних видань, радіо і телебачення.
- h. Безробітні.

Інтереси (потреби) заінтересованих сторін представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Мотивація заінтересованих сторін

	Потреби	ВМОТИВОВАНІ	БАЙДУЖІ
1	Обізнаність про зміни регуляторних норм, які можуть вплинути на умови започаткування і ведення бізнесу	МСП, ЗМІ, КМДА, КМР	КМДА, КМР, МВС-П, суд
2	Можливість впливу на розроблення регуляторних норм	МСП, КМДА, КМР, МВС	КМДА, КМР, МВС-П, суд
3	Обізнаність про регуляторні норми, що регламентують ведення бізнесу в окремих галузях	МСП, КМДА, КМР	КМДА, КМР, МВС-П, суд
4	Усунення неправомірних регуляторних бар'єрів	МСП	КМДА, КМР, МВС-П, суд
5	Спрощення дозвільно-погоджувальних процедур	МСП	КМДА, КМР, МВС-П, суд
6	Доступ до середньо- і довгострокових кредитів за вигідними умовами	МСП	КМДА, КМР, МВС-П, суд
7	Реалізація вироблених МСП товарів, робіт, послуг в системі державних закупівель	МСП, ЗМІ	КМДА, КМР, МВС-П, суд
8	Доступ до ділових знань і навичок, необхідних для започаткування і ведення бізнесу	МСП, ЗМІ, безробітні	КМДА, КМР, МВС-П, суд
9	Доступ до земельно-майнових ресурсів	МСП, КМДА, КМР, МВС-П, суд	-
10	Посилення ринкової стійкості, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності	МСП	КМДА, КМР, МВС-П, суд
11	Отримання матеріалів для публікацій, передач	ЗМІ	КМДА, КМР, МВС-П, суд
12	Отримання неофіційних платежів (ренти)	КМДА, КМР, МВС-П, суд	-

3. Цілі програми. Відповідність цілей програми потребам бенефіціарів

Головною метою Програми на 2011 - 2012 роки було створення сприятливих умов для активізації підприємницької діяльності та поліпшення інвестиційного клімату, забезпечення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва та підвищення його ролі у вирішенні завдань прискореного соціально-економічного розвитку міста, а саме:

- забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики;
- удосконалення процедур започаткування бізнесу і оптимізація дозвільної системи у сфері господарської діяльності;
- створення умов для активізації діяльності підприємців у галузях, що пов'язані із проведенням у м. Києві фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу;
- розширення доступу суб'єктів МСП до фінансових ресурсів;
- удосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва;
- розвиток соціально спрямованих заходів;
- стимулювання інноваційного розвитку та посилення ринкових позицій малого та середнього підприємництва на міжрегіональному та міжнародному рівнях.

Загальну картину про відповідність цілей Програми потребам заінтересованих сторін наведено в табл. 2 (детальніше про задоволення їх потреб на прикладі МСП в табл. 6-7).

Таблиця 2

Відповідність цілей програми потребам бенефіціарів

	Потреби бенефіціарів	Цілі (завдання програми)
1	Обізнаність про зміни регуляторних норм, які можуть вплинути на умови започаткування і ведення бізнесу	Забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики
2	Можливість впливу на розроблення регуляторних норм	Забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики
3	Обізнаність про регуляторні норми, що регламентують ведення бізнесу в окремих галузях	Забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики
4	Усунення неправомірних регуляторних бар'єрів	Удосконалення процедур започаткування бізнесу і оптимізація дозвільної системи у сфері господарської діяльності
5	Спрощення дозвільно-погоджувальних процедур	Удосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва
6	Доступ до середньо- і довгострокових кредитів за вигідними умовами	Розширення доступу суб'єктів малого й середнього підприємництва до фінансових ресурсів
7	Реалізація вироблених МСП товарів, робіт, послуг в системі державних закупівель	Створення умов для активізації діяльності підприємців у галузях, що пов'язані із проведенням у м. Києві фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу

8	Доступ до ділових знань і навичок, необхідних для започаткування і ведення бізнесу	Удосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва Розвиток соціально спрямованих заходів
9	Доступ до земельно-майнових ресурсів	Удосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва
10	Посилення ринкової стійкості, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності	Стимулювання інноваційного розвитку та посилення ринкових позицій МСП на міжрегіональному та міжнародному рівнях
11	Отримання матеріалів для публікацій, передач	Удосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва
12	Отримання неофіційних платежів (ренти)	

Підприємницьке середовище заінтересоване у виконанні усіх цілей Програми, крім «розвитку соціально спрямованих заходів», під якими влада часто розуміє так звані «добровільно-примусові пожертвування», що є додатковим інструментом оподаткування МСП.

Безробітні зацікавлені у здійсненні Програми, що збільшує їх шанси як на створення і успішне провадження власної справи, так і на працевлаштування з гідним рівнем оплати праці.

Представники ділової інфраструктури не зацікавлені у створенні додаткових конкурентних об'єктів ділової інфраструктури і «надмірного» полегшення започаткування, ведення та закриття підприємницької діяльності, вбачаючи у цьому загрози зменшення обсягів власних доходів.

Представники влади, в особі КМДА і КМР, зацікавлені не у встановленні партнерських відносин з МСП, а у збереженні відносин «керівник-підлеглий»¹, тобто можливостей користуватися ресурсами адміністративно-силової (вплив на дії МСП) та економічної влади, а також завдяки збереженню асиметричності інформації мати пріоритетне право на доступ до ресурсів, інформації, знань щодо:

- регуляторного середовища (включно з можливістю його зміни без консультацій з МСП);
- дозвільно-погоджувальних процедур;
- ринку закупівель за бюджетні кошти м. Києва;
- земельно-майнових та фінансових ресурсів тощо.

Однією з ознак обмеження доступу МСП до комунальних майнових ресурсів є незначна частка МСП, що орендують або купують нежитлові площі, що належать комунальним підприємствам Києва попри значні дотації та пільги при сплаті плати за землю, що вони мають. Зокрема, на 490 комунальних підприємств м. Києва припадає площа приблизно в 5 000 тис. м², тоді як упродовж 2012 року із 573 МСП було укладено договори оренди або передано у власність нежилої площі на 74,3 тис. м².

У збереженні непрозорого бізнес-середовища (зокрема, нерегульованості торгівлі з МАФ) заінтересовані представники МВС, прокуратури, РДА в м. Києві, які отримують

¹ Відносини «керівник-підлеглий» - principal-agent relationship

ренту від підприємців, а також представники суддівського корпусу, які з вигодою для себе «забезпечують» судові рішення на користь власників МАФів, що підлягають знесенню².

4. Інструменти програми

До інструментів Програми належать:

- спрощення правил і норм ведення підприємницької діяльності у галузі малого і середнього підприємництва, зокрема правила обліку, звітності й контролю;
- зменшення адміністративних перешкод для ведення підприємницької діяльності у галузі малого та середнього бізнесу;
- міські програми навчання і популяризації ідей МСП;
- фінансово-кредитна підтримка МСП;
- організаційна підтримка малого та середнього підприємництва;
- розвиток бізнес-інкубаторів і технопарків тощо.

---

² За різними оцінками (КМДА, Київенерго), в Києві налічується 16-24 тисяч МАФів, які генерують торговий оборот приблизно в 10 млрд грн з чистим прибутком близько 2 млрд грн на рік.

IV. Реалізація Програми та її результати

1. Аналіз структури і заходів Програми

За результатами аналізу структури Програми і запрограмованих у ній впливів виявлено низку недоліків програмування позитивних впливів Програми, а саме:

1. Брак юридичної чистоти і коректності термінів (термінологічна неоднозначність).
2. Включення до заходів Програми заходів, які належать до прямих обов'язків органів влади.
3. Зарахування до заходів Програми заходів з реалізації державної соціальної політики.
4. Невідповідність між змістом і цілями заходів програми та повноваженнями і функціями їх виконавців.
5. Дублювання завдань Програми.
6. Неузгодженість запрограмованих очікуваних результатів Програми з фактичними потребами бенефіціарів.
7. Нечіткість або некоректність формулювання заходів Програми.
8. Нормативно-правова незабезпеченість виконання окремих заходів Програми.
9. Відсутність дієвих механізмів кредитної підтримки МСП.
10. Невиконання (неповне виконання) окремих заходів Програми міською владою.
11. Неохоплення (неповне охоплення) розробниками Програми цілого сегменту МСП (інноваційні МСП).
12. Одночасне використання шістьох різних груп показників виконання Програми.
13. Брак джерел фінансування для 37% (32 із 86) заходів Програми.
14. Відсутність критичного перегляду положень Програми.
15. Відсутність незалежного моніторингу і контролю за виконанням Програми.

Пропонуємо розглянути деякі найістотніші прорахунки (детальніше в Додатку 7).

Недолік №3. Зарахування до заходів Програми заходів з реалізації державної соціальної політики.

Цілий блок заходів Програми стосується реалізації державної соціальної політики та передбачений законодавством про зайнятість населення і прямими обов'язками державної служби зайнятості (а не Київської міської політики розвитку МСП). Виконання **п'ятьох** заходів здійснювалося за рахунок коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Незрозуміло, які функції і завдання у цьому блоці Програми виконувала влада м. Києва.

Недолік №4. Невідповідність між змістом і цілями заходів програми та повноваженнями і функціями їх виконавців.

Низку завдань і **п'ятьох** заходів Програми делеговано виконавцям від органів влади, повноваження і функціональні обов'язки яких не цілком узгоджуються зі змістом та цілями зазначених завдань і заходів.

Наприклад, неможливо виконати завдання 1.3 «Захист власності та інтересів суб'єктів підприємництва. Формування умов для вільного доступу суб'єктів підприємництва до всіх сегментів ринку за єдиними правилами». Головне управління МВС України в м. Києві та підрозділ УБЕЗ, визначені як виконавці цього завдання Програми, не спроможні «сприяти вільному доступу бенефіціарів сектору МСП до всіх сегментів ринку за єдиними правилами», оскільки таке завдання вступає в колізію з абзацом 8 статті 2 Закону України «Про міліцію», адже це не належить до функціональних обов'язків міліції, а також суперечить фактичному стану справ, адже правоохоронні органи отримують ренту від

неврегульованості питань «доступу суб'єктів підприємництва до всіх сегментів ринку за єдиними правилами». (Так, неврегульованість проблеми МАФів створює живильний ґрунт для отримання рентних платежів з боку правоохоронних та контролюючих органів).

Недолік №5. Дублювання завдань Програми.

Окремі, зазначені у Програмі завдання, дублюють одне одного і не є чітко розподіленими за їх функціональним призначенням. Наприклад, це стосується завдань 1.1 «Вдосконалення правового регулювання господарської діяльності» та 1.2 «Недопущення неправомірного втручання державних органів у діяльність суб'єктів господарювання» тощо.

Недолік №6. Неузгодженість запрограмованих очікуваних результатів Програми з фактичними потребами бенефіціарів.

Значна частина очікуваних результатів Програми не містить чітких формулювань і не узгоджується з потребами бенефіціарів. Невідповідність і неадекватність очікуваних результатів виявлено щодо п'яти пріоритетних завдань Програми, що включають 21 програмний захід (детальніше в Додатку 7).

Отже, **приблизно чверть заходів Програми не має чітких інструментів вимірювання і оцінки результатів, а також позитивних впливів від їх виконання.** Показово те, що факти невідповідності очікуваних результатів Програми потребам сектору МСП м. Києва практично цілком повторюються у Київській міській Програмі сприяння розвитку малого й середнього підприємництва на 2013-2014 роки.

Недолік №8. Нормативно-правова незабезпеченість виконання окремих заходів Програми.

Частина заходів Програми для досягнення позитивних впливів від їх виконання потребує удосконалення їх нормативно-правового забезпечення та приведення у відповідність до стандартів і рекомендацій ОЕСР, яке так і не було здійснено у рамках виконання Програми впродовж 2011-2012 років.

Так, в абзаці 2 завдання 3.1 як захід передбачено «Надання фінансово-кредитної підтримки суб'єктам господарювання шляхом відшкодування відсотків за користування банківським кредитом згідно з Положенням про фінансово-кредитну підтримку суб'єктів господарювання, затвердженим рішенням Київської міської ради від 05.07.2001 року №375/1351 (зі змінами)» (далі – Положення №375/1351). Загальним недоліком політики фінансово-кредитної підтримки МСП і програм часткового відшкодування (компенсації) відсоткових ставок за кредитами для суб'єктів МСП у м. Києві, є їх персоніфікований характер, що не відповідає стандартам і рекомендаціям ОЕСР³. Такий підхід, що полягає в наданні пільгових кредитів конкретним суб'єктам МСП, порушує умови конкуренції і створює ризики корупції. Політика фінансово-кредитної підтримки розвитку малого підприємництва у країнах ОЕСР не має персоніфікованого характеру і, фокусується на зниженні (а не на компенсації) відсоткових ставок для МСП та частковому забезпеченні гарантій під кредитні зобов'язання (наданні кредитно-гарантійної підтримки).

Зазначене Положення №375/1351 з 2001 року не переглядалося, а встановлені у ньому умови і порядок надання такої прямої фінансової підтримки суб'єктам господарювання не узгоджувалися з інтересами МСП м. Києва.

³ ОЕСР - Організація економічної співпраці і розвитку.

Зокрема, потребують перегляду і вдосконалення:

- умови кредитування, під яке надається бюджетна фінансова підтримка як відшкодування відсотків за користування банківським кредитом;
- надмірні дискреційні повноваження Конкурсної комісії по відбору проекту щодо встановлення частки компенсації відсоткової ставки кредиту за рахунок коштів міського бюджету;
- невизначеність порядку і процедури прийняття рішення та непрозорий характер роботи Конкурсної комісії по відбору проектів;
- відсутність у МСП права вибору банківської установи для кредитування у рамках міської програми фінансово-кредитної підтримки МСП (детальніше в **Додатку 7**).

Недолік №10. Невиконання (неповне виконання) окремих заходів Програми владою міста.

Низку важливих заходів не виконано або виконано частково в рамках дії Програми:.

1. Не було виконано захід (абзац 1 завдання 1.2), що полягав у недопущенні неправомірного втручання державних органів у діяльність суб'єктів господарювання. На виконання цього заходу спеціальна робоча група «Регуляторні ініціативи» повинна була переглянути і оцінити регуляторні акти КМДА на предмет їх відповідності принципам державної регуляторної політики. Однак, у рубриці «Регуляторна діяльність» на офіційному інтернет-порталі КМДА відсутня будь-яка інформація про результати діяльності робочої групи «Регуляторні ініціативи» та порядок її функціонування (склад, плани і результати роботи, можливості участі в її роботі експертів і представників МСП столиці). З огляду на відсутність інформації на офіційному інтернет-порталі КМДА, експерти не можуть зробити висновок щодо обізнаності підприємців м. Києва про конкретні результати перегляду регуляторних актів КМДА і про виконання цього заходу Програми, хоча саме процедура перегляду регуляторних актів є базовим інструментом дерегулювання бізнесу та усунення зайвих регуляторних бар'єрів на шляху розвитку МСП.

У Київській міській програмі сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2013-2014 роки (абзац 1 завдання 1.2) знову заплановано перегляд регуляторних актів міської влади щодо їх відповідності принципам державної регуляторної політики. Тобто передбачається, що КМДА в особі Департаменту промисловості та розвитку підприємництва буде самостійно переглядати власні регуляторні акти і в разі їх невідповідності принципам регуляторної політики, скасовувати або змінювати такі регуляторні акти. Ефективність такої функціональної конструкції перегляду регуляторних актів КМДА є маловірогідною, оскільки вона містить конфліктуючі функції⁴.

2. Не було виконано захід (абзац 5 завдання 1.1) щодо проведення круглих столів та семінарів із залученням підприємців та їх громадських об'єднань з проблемних питань реалізації державної регуляторної політики, підготовка пропозицій щодо їх вирішення. На офіційних веб-ресурсах влади м. Києва не розміщено пропозицій з проблемних питань реалізації державної регуляторної політики на рівні м. Києва, підготовлених за результатами виконання цього заходу Програми, хоча протягом 2011-2012 років було проведено 2 наради, 3 засідання круглих столів і семінар з питань регуляторної політики.

3. Не було виконано захід (абзац 2 завдання 3.1) щодо надання суб'єктам господарювання фінансово-кредитної підтримки шляхом відшкодування відсотків за користування банківськими кредитами. Фактичне фінансування програми на період 2011-

⁴ Регуляторний орган (без зовнішнього адміністративного і громадського впливу) не спроможний об'єктивно переглянути і оцінити видані ним регулювання, що випливають з його відомчих адміністративно-політичних інтересів. Це об'єктивний закон функціонування бюрократичного апарату, що проявляється в діяльності кожного регуляторного органу влади.

2012 рр. було зменшено вдесятеро, а всі виділені бюджетні кошти було спрямовано на погашення заборгованості з фінансово-кредитної підтримки, що утворилася в 2007-2008 рр.

4. Не було виконано захід (абзац 1 завдання 4.1), за яким міська влада Києва **повинна була сформулювати і оприлюднити перелік земельних ділянок, право оренди на які пропонується продати на земельних торгах у формі земельного аукціону за час виконання Програми.**

Наприкінці 2012 року на інтернет-порталі КМДА і, зокрема, Департаменту земельних ресурсів КМДА була відсутня будь-яка інформація про вільні (незадіяні) комунальні земельні ділянки, які пропонуються у користування на земельних торгах.

Інформаційна рубрика «Земельні торги», розміщена на веб-сторінці Департаменту земельних ресурсів КМДА, була створена після завершення виконання Програми.

Важливим індикатором виконання Програми є кількісне значення такого показника, як **площа земельних ділянок, наданих під будівництво інфраструктурних об'єктів, у розрахунку на одиницю населення (м²).** За цим показником результативності підтримки МСП КМДА зобов'язана щорічно звітувати в Міністерство економічного розвитку та торгівлі до 30 січня за рік, що минув, як передбачено Порядком проведення оцінки результатів діяльності регіональних органів виконавчої влади, затвердженого Постановою КМУ від 09.06.2011 року №650. Цього показника не зазначено в аналітичній записці про виконання Програми (**Додаток 8**), а також не оприлюднено на офіційних ресурсах КМДА.

Представники сектору МСП не можуть у повній мірі скористатися правом на землю і звернутися до влади м. Києва з обґрунтованим клопотанням про отримання відповідно до законодавства в користування комунальних земельних ресурсів через відсутність відкритих переліків вільних земельних ділянок, які можуть бути передані суб'єктам підприємництва⁵.

5. Фактично не виконано захід (абзац 1 завдання 4.2 «Залучення суб'єктів малого та середнього підприємництва до діяльності у пріоритетних для міста напрямках»), що **стосується надання в оренду суб'єктам підприємництва, зокрема малого, нежитлових приміщень комунальної власності міста і районів.** На момент завершення Програми, на офіційному інтернет-порталі КМДА у розділі «Інвесторам» було розміщено лише три інформаційних оголошення про проведення незначних інвестиційних конкурсів під надання в користування комунальних земельних ділянок і приміщень.

Практику оприлюднення оголошень про надання в оренду комунальних приміщень на веб-сайті департаменту комунальної власності КМДА розпочато тільки 2012 року. Розміщені оголошення оприлюднюються безсистемно, стосуються комунальних приміщень, які пропонуються усім категоріям користувачів, а не лише представникам МСП для виконання пріоритетних для громади проектів. В оприлюднених оголошеннях відсутня візуально-схематична інформація про пропоновані вільні комунальні житлові приміщення, необхідна потенційним користувачам для оцінки їх придатності та доцільності витрат на отримання у користування таких об'єктів комунального майна.

Переліки вільних комунальних земельних ділянок і приміщень, які пропонуються для надання в користування суб'єктам підприємництва столиці, доцільно звести в одну загально спеціалізовану рубрику послуг для розвитку МСП на порталі КМДА, об'єднавши їх з усіма іншими інформаційними ресурсами, необхідними для підтримки розвитку підприємництва на території столиці. Однак спеціалізована інформація про незадіяні

комунальні об'єкти нерухомого майна, для користувачів сектору МСП взагалі не передбачена на офіційному інтернет-порталі КМДА та Столичному діловому порталі, що є порушенням абз. 2 ч. 2 ст. 8 Закону України №2806-IV «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»⁶.

КМДА не виконує вимоги законодавства щодо відкриття доступу до вільних об'єктів нерухомого майна та їх передачі в користування для здійснення підприємницької діяльності, які були передбачені відповідними Указами Президента України від 15.07.2000 року №906/2000 та від 12.05.2005 р. №779/2005. Крім того, влада м. Києва порушує⁷ вимоги Закону України №2806-IV (абз. 2 ч. 2 ст. 8).

6. Не виконано захід (абзац 1 завдання 4.3 «Інформаційна, консультативна та методична допомога підприємцям щодо здійснення процедур закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти»). Згідно з вимогами законодавства учасники торгів **не зазначають розмір підприємства в конкурсній документації**. За наявною інформацією, **на всі підприємства м. Києва припадає 0,87 або менше 4% від загальних обсягів закупівель (23,4 млрд грн.) за кошти бюджету в 2011-2012 роках (Додаток 9)**.

7. Не виконано захід (абзац 2 завдання 4.3 «Обов'язкове формування і розміщення на офіційних міських і районних інтернет-ресурсах переліку цільових, галузевих та інших міських програм»). На момент завершення виконання Програми на офіційному інтернет-порталі КМДА була відсутня публічна інформація про чинні в місті Києві міські цільові бюджетні програми та можливості участі в них МСП м. Києва. На Столичному діловому порталі в рубриці «Міські програми» немає переліку міських програм і міжнародних проектів, в яких можуть взяти участь МСП м. Києва⁸. На офіційному веб-порталі КМДА не передбачено спеціальної рубрики для МСП.

8. Не виконано захід (абзац 2 завдання 6.3) стосовно **вивчення досвіду кластеризації та розробки пропозицій щодо створення кластерів у м. Києві**. У разі його виконання впродовж 2011-2012 років влада Києва мала б продемонструвати послідовність своєї кластерної політики та запланувати на наступний період програми реалізацію пілотного проекту створення кластеру в м. Києві на базі розроблених пропозицій та вивченої кращої національної практики. Однак, такий же самий захід, описаний вище, дослівно повторюється у Київській міській програмі сприяння розвитку МСП на 2013-2014 роки (абзац 2 завдання 7.3).

Недолік №11. Неохоплення (неповне охоплення) розробниками Програми цілого сегменту МСП.

Хоча в Програмі сформульовано завдання 6.2 «Поглиблення зв'язків науковців з підприємцями, створення передумов для ефективного використання здобутків національної та світової науки» і 6.3 «Сприяння розвитку інноваційного малого та середнього підприємництва та інноваційної інфраструктури», насправді за експертною інформацією, чиновники профільних департаментів КМДА не обізнані з діяльністю низки діючих на території столиці бізнес-інкубаторів (наприклад, Українського науково-технологічного

⁶ На виконання абз. 2 ч. 2 ст. 8 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», регіональні (КМДА, її посадові особи) та місцеві дозвільні органи (районні в м. Києві державні адміністрації, територіальні (місцеві) органи центральних органів виконавчої влади у м. Києві, їх посадові особи) зобов'язані подавати для розміщення на веб-сторінках інформацію, необхідну для провадження господарської діяльності, зокрема, про перелік об'єктів нерухомого майна, що потребують реконструкції, перелік будівель, приміщень, які надаються або можуть бути надані в оренду.

⁷ Аналіз практики виконання Програми свідчить, що в м. Києві масове невиконання посадовцями вимог законів, підзаконних актів і програм фактично не вважається порушенням і є нормою і стилем публічного адміністрування.

⁸ Столичний діловий портал: про малий та середній бізнес - <http://www.bizportal.kiev.ua/programmes>

центру – УНТЦ), який функціонує в столиці з 1996 року і фінансується ЄС, Канадою і США. Одним із результатів діяльності УНТЦ є створення мережі малих високотехнологічних підприємств «Об'єднана квітка», яка нараховує майже 500 київських підприємств, більшість з яких мають унікальні технології світового рівня.

Вищезгадані підприємства **внаслідок не уваги** чиновників КМДА до їх потреб і невиконання обіцянок і завдань щодо фінансової підтримки (зокрема, обіцянки голови КМДА О.Попова щодо виділення коштів на впровадження магнітного кардіостимулятора) зорієнтовані на пошук закордонних партнерів або на підтримку (державне замовлення/контракт) з боку державного (а не міського) бюджету.

Недолік №12. Використання шістьох різних систем результатів Програми

Для оцінки результатів Програми використовуються **ШІСТЬ** різних систем показників оцінювання результатів впровадження міської політики в галузі МСП (табл. 3), а саме:

- «очікувані кінцеві результати» і «цільові показники» (паспорт Програми, пункт 7);
- «основні показники розвитку підприємництва» (розділ 2);
- «очікувані результативні показники» (розділ 6);
- «очікувані результати» (розділ 7);
- «очікувані кількісні показники» (розділ 8);
- «результативність виконання програмних заходів» (звіти ДПРП КМДА).

Таблиця 3

Шість систем оцінювання результатів політики влади м. Києва в галузі МСП

№	Найменування показників	Розділ Програми або звіти	Кількість показників
1	«Очікувані кінцеві результати» і «Цільові показники»	Паспорт Програми, пункт 7 «Очікувані кінцеві результати від реалізації Програми на 2011 – 2012 роки В динаміці змін цільових показників»	8
2	«Основні показники розвитку підприємництва»	Розділ 2 «Стан, тенденцій та проблем розвитку підприємництва у м. Києві»	19
3	«Очікувані результативні показники»	Розділ 6 «Очікувані результати виконання Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011 – 2012 роки»	19
4	«Очікувані результати»	Розділ 7 «Заходи виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) з реалізації Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки»	30
5	«Очікувані кількісні показники»	Розділ 8 «Очікувані кількісні показники виконання пріоритетних завдань Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011 - 2012 роки»	52 групи показників (68 показників)
6	«Результативність виконання»	Звіти Департаменту промисловості та розвитку підприємництва КМДА.	12 груп показників

	програмних заходів»		(21 показник)
	РАЗОМ		140 груп показників (165 показників)

Отже, в паспорті Програми зазначено 8 показників виконання, у розділі другому – 19, у розділі шостому – інших 19, у розділі сьомому – 30, у розділі восьмому – 52 групи показників (68 окремих показників), для звітності використовується – 12 груп показників (21 окремий показник). Наявність **шістьох систем** показників і **ста сорока груп показників (ста шістдесяті в'яти окремих індикаторів)** спричинює плутанину.

Такий підхід дає широкі і неконтрольовані можливості особам, відповідальним за виконання Програми, маніпулюючи даними, звітувати про результати виконання одних показників та не звітувати стосовно інших.

Еклектичний підхід до формування Програми (невідповідність запрограмованих очікуваних впливів фактичним потребам МСП, наявність кількох систем оцінки результатів виконання тощо) свідчить про неякісну підготовку цього документу профільним департаментом та відсутність дієвого внутрішнього контролю за її розробленням з боку Департаменту економіки та інвестицій КМДА, керівництва КМДА, профільної комісії Київської міської ради і депутатського корпусу Київської міської ради загалом, а також – зовнішнього контролю – з боку громадських організацій підприємців, недержавних аналітичних центрів, мешканців територіальної громади.

Переважну більшість завдань і заходів Програми 2011-2012 не було виконано. Фінансування Програми з міського бюджету було зменшено вдсятеро, а виділені кошти було спрямовано на погашення заборгованості, яка утворилася в 2007-2008 роках (бюджет м. Києва повинен компенсувати відсоткову ставку за кредити, отримані підприємствами в рамках Програми у ПАТ КБ «Хрещатик»). Це є основною причиною невиконання Програми.

Можна відзначити **спрощення започаткування бізнесу**, що є передусім результатом політики на загальнодержавному рівневі (табл. 4), хоча й в цьому аспекті можна навести низку недоліків⁹ (у 2012 році в регіоні «Східна Європа і Центральна Азія» в середньому для започаткування підприємства було потрібно виконати 6 процедур упродовж 14 днів).

Таблиця 4

Доповіді Світового банку щодо започаткування бізнесу: Україна (2011-2013)

Назва	Доповідь 2013	Доповідь 2012	Доповідь 2011	Зміна
Місце в світовому рейтингу	50	116	-	- 66
Кількість процедур	7	9	10	- 3
Кількість днів	22	24	27	- 5

Джерело: Індекс легкості ведення бізнесу Світового банку, www.doingbusiness.org

З іншого боку, майже половина опитуваних київських підприємців, не відчули полегшення у веденні підприємницької діяльності (докладніше в Додатку 11), обсяги

⁹ Доповідь Світового банку 2013 року оцінює результати попереднього 2012 року і так далі.

неофіційних платежів зросли майже на порядок, закриття бізнесу забирає багато часу і потребує проведення принаймні двох аудитів тощо.

У країнах ЄС пройшли стажування сім київських підприємців. Результати їх стажування в контексті задоволення потреб конкретних МСП столиці не зазначені і на відповідний запит інформації щодо отриманої користі конкретними МСП столиці – відповіді від КМДА не було отримано.

У 2011-2012 роках в м. Києві відбулося збільшення (Додаток 8):

- загальної кількості новостворених суб'єктів господарювання;
- кількості створених нових робочих місць;
- кількості суб'єктів підприємництва, які сплачують податки;
- обсягів надходжень податків і зборів від них до бюджету.

Проте вищеперелічені позитивні результати не є прямим наслідком реалізації Програми.

2. Ресурсне забезпечення заходів Програми

На реалізацію заходів Програми 2011-2012 було спрямовано 34,7 млн грн, з них 11,1 млн грн надійшло з міського бюджету (замість запланованих 112 млн грн).

Ще 23,4 млн грн становили кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, які було надано через Київський міський центр зайнятості як одноразову виплату допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності (у 2011 році – 666 безробітним на суму 13 426 000 грн, у 2012 році – 426 безробітним на суму 9 952 500 грн.) на виконання заходу, визначеного абзацом 1 завдання 5.1 «Сприяння розвитку підприємницької ініціативи серед безробітних шляхом організації відповідної професійної підготовки, надання безробітним одноразової виплати - допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності»).

На початку 2011 року в Києві функціонувало 6.568 об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва (табл. 5) Упродовж періоду дії Програми кількість вищезгаданих об'єктів скоротилась на 687 одиниць або на 10,5%.

Таблиця 5

Кількість об'єктів інфраструктури підтримки МСП, одиниць

Назва	2010 факт (А)	2012 план (П)	2012 факт (Ф)	Різниця між – П Ф	Різниця між Ф - А
Бізнес-центри	130	140	118	-22	-12
Бізнес-інкубатори	10	12	10	-2	0
Технопарки	18	18	20	2	2
Лізингові компанії	385	395	346	-49	-39
Кредитні спілки	476	485	375	-110	-101
Фонди підтримки підприємництва	80	90	69	-21	-11
Інвестиційні фонди і компанії	1700	1720	1522	-198	-178
Інноваційні фонди і компанії	408	415	380	-35	-28
Інформаційно-консультативні установи	1160	1200	1076	-124	-84
Страхові компанії	1490	1510	1309	-201	-181
Аудиторські фірми	586	590	531	-59	-55
Біржі	125	135	125	-10	0
РАЗОМ	6568	6710	5881	-829	-687

Джерело: Департамент промисловості та розвитку підприємництва КМДА

Як видно з табл. 6, **крім десятиразового скорочення обсягів підтримки з міського бюджету, майже на чверть зменшилась кількість фондів підтримки підприємництва та кредитних спілок.** У звітності профільний департамент КМДА використовує два

непрозорих показники «загальна сума кредитів, наданих суб'єктам підприємництва, в тому числі малого», наданих «кредитними спілками», а також «комерційними банками за міжнародними лініями», з яких **неможливо** з'ясувати конкретні обсяги фінансування малих підприємств (якщо воно здійснювалося на практиці).

Для забезпечення прозорості у роботі органів виконавчої влади, скорочення часу і витрат підприємців на отримання документів дозвільного характеру у столиці відкрито Міський дозвільний центр, в якому встановлена електронна система управління чергою.

Функціонувало комунальне підприємство «Київський міський бізнес-центр» (КП КМБЦ), яким забезпечувалася діяльність 10 районних інформаційно-консультативних центрів, створені як структурні підрозділи КП КМБЦ. З метою спрощення процедур започаткування бізнесу та надання практичної допомоги підприємцям працює створений на виконання рішення Київради Центр по наданню послуг суб'єктам підприємництва з 10 районними структурними підрозділами, яким за час дії Програми укладено 526 договорів з суб'єктами підприємництва про надання офісних, інформаційно-консультативних та інших послуг та надано понад 25 тис. консультацій.

3. Продукти програми

У 2011 році здійснено перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування м. Києва: опрацьовано 23975 нормативно-правових актів, визначено 55 регуляторних актів, які не відповідали законодавству. Всі вони приведені у відповідність до вимог законодавства шляхом внесення змін та доповнень або скасування.

У 2012 році проведено моніторинг регуляторних актів – рішень Київської міської ради та розпоряджень КМДА з метою скасування 23 регуляторних актів, які не відповідають принципам державної регуляторної політики.

Державними реєстраторами протягом 2011-2012 років здійснено 1 172 700 реєстраційних дій (удвічі більше ніж за попередні два роки) і зареєстровано 46923 новостворені суб'єкти господарювання (23704 юридичні особи і 23219 фізичних осіб-підприємців.).

У Міському дозвільному центрі отримано 80 540 звернень суб'єктів підприємництва і видано 52,210 документів дозвільного характеру.

Протягом 2011-2012 років надано в оренду та продовжено договори оренди нежитлових приміщень комунальної власності міста 574 суб'єктам підприємництва на загальну площу 60420 м², у власність передано 40804 м² нежитлових приміщень комунальної власності столиці.

Відповідно до Методики розрахунку орендної плати за майно територіальної громади м. Києва, яке передається в оренду, затвердженої рішенням Київради від 22.09.2011 року №34/6250, для вітчизняних суб'єктів малого підприємництва, які провадять виробничу діяльність на орендованих виробничих площах (крім офісів), орендні ставки застосовуються з коефіцієнтом 0,7. Однак в аналітичній записці КМДА щодо виконання Програми **(Додаток 9)** не зазначено, скільки саме малих підприємств скористалися орендою комунального майна за пільговим коефіцієнтом.

За програмою «Українська ініціатива» пройшли навчання та отримали дипломи 170 спеціалістів (половина з них кияни). Сім фахівців м. Києва пройшли стажування в країнах ЄС.

Проводилось навчання безробітних основам підприємницької діяльності. Закінчили навчання 961 особа, 776 безробітних зареєструвалися як суб'єкти підприємництва. Київським міським центром сім'ї «Родинний дім» для жінок, які бажають відкрити власний бізнес, проведено 22 навчальних заняття за участі 232 осіб і захист бізнес-проектів, а також 29 семінарів, 11 майстер-класів, круглий стіл і тренінг за участі 306 осіб.

Для молодих підприємців молодіжним бізнес-центром Київського молодіжного центру праці надано понад 2000 консультацій з питань бізнес-планування, реєстрації бізнесу тощо, проведено 2 тренінги щодо управління бізнес-процесами та стратегічного менеджменту за участі 200 осіб. На два міських конкурси з питань підприємницької діяльності молодими киянами підготовлено 310 бізнес-планів.

Професійну підготовку і підвищення кваліфікації для заняття художніми промислами і для сфери побутового обслуговування пройшли 328 осіб з інвалідністю, Протягом двох років особам з функціональними обмеженнями надано 823 консультації з питань підприємництва.

Інформації про:

- **втілення бізнес-ідей і навичок, набутих під час стажування 7 стажистами Програми;**
- **кількість підприємств, започаткованих учасницями навчань, організованих Київським міським центром сім'ї «Родинний дім»;**
- **кількість бізнес-планів, впроваджених молодими підприємцями, не розміщено в офіційних виданнях Київської міської влади (газети, радіо телепередачі, газети «Хрещатик», «Вечірній Київ, офіційні веб-порталі КМДА) та на Столичному діловому веб-порталі, а конкретної відповіді на відповідний запит інформації не було надано.**

Для розвитку малого інноваційного підприємництва в м. Києві укладено угоду про співпрацю між КМДА, ТПП України та Міжнародним благодійним фондом «Сід Форум Україна», якою передбачено створення мережі первинного пошуку потенційних суб'єктів інноваційної підприємницької діяльності у вищих навчальних закладах та школах міста, проведення тренінгів для інноваційних МСП, навчання молодих підприємців сучасним технікам ведення бізнесу тощо.

Розвитку міжрегіонального та міжнародного співробітництва сприяло проведення протягом 2011-2012 років 121 виставки-ярмарку (в 2009-2010 роках – 80), організовані ТОВ «Київський міжнародний контрактний ярмарок», за участі 8826 (в 2009-2010 роках – приблизно 6000) суб'єктів господарювання.

4. Сумарні витрати програми, вартість одиниці продукту

Для фінансового забезпечення реалізації Програми з бюджету міста Києва на підтримку малого та середнього підприємництва за два роки перераховано **11,1 млн грн**, зокрема у 2011 році – 9,1 млн грн, **що на 15,8% менше ніж у 2010 році**; у 2012 році – **2,0 млн грн, що на 78% менше порівняно з 2011 роком.**

Найменування підприємств, яким надано кредитно-фінансову підтримку, обґрунтування критеріїв надання для широкого загалу невідоме, оскільки Департамент промисловості та розвитку підприємництва відмовляється надавати цю інформацію і скерує до ПАТ КБ

«Хрещатик», якому й було доручено проведення цього напрямку підтримки МСП. З одержаних кошторисів бюджетної програми видно, що в 2011-2012 роках як компенсацію за відсоткову ставку кредитів отримали 42 підприємства.

Якщо з певною часткою припущення **вважати вищезгадану компенсацію формою фінансової підтримки МСП, тобто продуктом Програми**, який враховується в групі «Показники ефективності» (розділ 6 Програми, 19 показників ПЦМ), то отримуємо:

Показник	2011 план	2011 факт	2012 План	2012 факт
Середньомісячна сума надання фінансової підтримки малим та середнім підприємствам, тис. грн.	4417	758	4417	167
Середньомісячна сума надання фінансової підтримки на одного суб'єкта підприємницької діяльності, тис. грн.	79	18	79	4

У цьому разі вартість одиниці продукту становила 18 000 грн у 2011 році та 4 000 грн у 2012 році, а відхилення від запланованих значень є доволі значним.

5. Оцінка відхилення від очікуваного результату

Розгляньмо інші значні відхилення від результатів, запланованих з використанням ПЦМ (19 показників шостого розділу).

Так у групі «Показники затрат» показники становили:

Показник	2011 план	2011 Факт	2012 план	2012 Факт
Витрати на часткову компенсацію відсотків за користування банківськими кредитами, тис. грн	53 000	9 111	53 000	2 000
Витрати на виконання інших заходів з реалізації Програми на 2011 - 2012 роки, тис. грн	3 000		3 000	

У групі «Показники продукту» показники становили:

Показник	2011 план	2011 факт	2012 план	2012 Факт
Кількість малих та середніх підприємств, що потребують фінансової підтримки, одиниць:	56		56	
Кількість малих та середніх підприємств, яким планується надати фінансову підтримку, одиниць	56		56	
Кількість малих та середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	289	283 малих – 270, середніх – 13	300	266 малих – 252, середніх – 14
Середньорічна кількість найманих працівників на малих та середніх підприємствах, тис. осіб:	941 на малих – 415,0 на середніх – 526,0	760,5 на малих – 387,1 на середніх – 373,4	980 на малих – 430,0 на середніх – 550,0	888,1 на малих – 377,3 на середніх – 510,8
Кількість підприємців - фізичних осіб, тис. осіб:	210,4	205,7	216,7	207,2

* на малих підприємствах

На початку 2013 року в Києві діяло 71 201 мале та 3 978 середніх підприємств. Кількість підприємців-фізичних осіб зросла внаслідок банкрутства підприємств, скорочення працівників бюджетної сфери, збільшення податкового тиску на підприємства і організації, які змушували своїх працівників реєструватися як ФОП, проте не досягла встановлених індикаторів. Питома вага ФОП до кількості працездатного населення м. Києва (2 млн осіб) уже перевищує оптимістичний середньоєвропейський рівень в 10%, що свідчить про потребу врахування реальної чисельності населення столиці (4,1, а не 2,8 млн осіб).

Показник	2011 план	2011 Факт	2012 План	2012 Факт
Кількість створених нових робочих місць у всіх сферах економічної діяльності, одиниць:	54 300	103 400	54 300	115 900

У всіх сферах економічної діяльності м. Києва в **2011-2012 роках створено 219 300 нових робочих місць, або в 1,7 рази більше, ніж у попередні два роки**, зокрема 160 800 нових робочих місць – юридичними особами і 57 500 – фізичними особами- підприємцями. Проте варто зазначити, що в 2011-2012 роках відбувалось проведення реорганізації органів державної виконавчої влади і створення низки робочих місць могло бути фіктивним. **До того ж, немає чіткої кореляції між створенням робочих місць і виконанням Програми. З високою часткою ймовірності можна стверджувати, що нові робочі місця були б створені і за відсутності Програми.**

Відчутно зросли надходження до Зведеного бюджету від діяльності суб'єктів підприємництва, що пояснюється запровадженням норм Податкового кодексу з 01 січня 2011 року, внаслідок чого фактично збільшилося оподаткування фізичних осіб-підприємців.

Показник	2011 план	2011 Факт	2012 План	2012 факт
Надходження до Зведеного бюджету від діяльності суб'єктів підприємництва, млрд грн.	36,22	65,70	37,03	75,87

Надходження до Зведеного бюджету від діяльності суб'єктів підприємництва порівняно з 2010 роком зросли на 28,1 млрд грн або на 58,7%. Зокрема, від фізичних осіб-підприємців в 2012 році до Зведеного бюджету надійшло 757,1 млн грн, що у 3,2 рази більше, ніж у 2011 році, до бюджету м. Києва – 683,9 млн грн, що більше у 3,8 рази.

Інтегральним показником неуспішного виконання Програми і зменшення впливу малого бізнесу може слугувати показник «Питома вага малих підприємств у загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) по місту», значення якого скоротилось з 15,5 до 14,7%, відповідно в 2010 і 2012 роках (заплановане значення 16,2%).

6. Головні перешкоди впровадження програми

До головних перешкод упровадження Програми належать:

- 1. Формальне звітування про виконання Програми, відсутній дієвий моніторинг і контроль за її виконанням з боку Департаменту економіки та інвестицій і керівництва КМДА, профільної комісії та депутатського корпусу Київради загалом, а**

також з боку громадських організацій і зовнішніх органів фінансового контролю. Жодна бізнес асоціація не вимагала заключного звіту про виконання Програми та жоден представник громадських організацій (окрім Фундації «Відкрите суспільство») не взяв участь у підсумковому засіданні профільної комісії Київради, де заслуховувався звіт КМДА про результати виконання Програми.

- 2. Імітаційно-маніпулятивний характер взаємодії в рамках виконання Програми із споживачами продуктів Програми.** Керівництво низки впливових бізнес-асоціацій не розглядають Програму як дієвий інструмент лобювання інтересів і потреб МСП і віддають перевагу альтернативним каналам взаємодії з міською владою. **Жоден представник з 274 бізнес-асоціацій не з'явився на засідання профільної комісії Київради, де заслуховувалися результати виконання Програми. Така ситуація додатково свідчить про неналежне інформування бізнес-асоціацій з боку КМДА (відсутність якісних комунікацій).**
- 3. Непрозоре бюджетне фінансування Програми, що становить 10% від запланованих обсягів, та брак можливостей оцінити ефективність таких бюджетних витрат через недоступність публічної інформації про отримувачів фінансової підтримки в рамках Програми.**
- 4. Неналежне виконання посадовцями КМДА вимог законів, підзаконних актів і програм** в частині відкриття доступу до інформації про отримувачів фінансової допомоги у рамках Програми, вільних об'єктів нерухомого майна та земельних ділянок та умов їх передачі в користування для ведення бізнесу (через земельні аукціони та інші конкурентні форми взаємодії із суб'єктами підприємницької діяльності). Регулювання діяльності МАФів із застосуванням пайових внесків на утримання об'єктів благоустрою суперечить чинному законодавству, створює сприятливий ґрунт для корупційних ризиків та можливості тиску на бізнес з боку органів міської влади, правоохоронних та контролюючих органів, а також через новоутворене комунальне підприємство посередника – КП «Світоч».

7. Міжвідомча координація у процесі реалізації програми

У 2011-2012 роках відбувалася як реорганізація центральних органів виконавчої влади, відповідальних за забезпечення державної політики в сфері розвитку МСП, так і внутрішньої структури КМДА. У цей період часу функціонували три центральні органи виконавчої влади в сфері регуляторної політики такі, як:

- Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва (у стадії ліквідації з 09 грудня 2010 року);
- Державна служба з питань підприємництва та регуляторної політики (у стадії створення з 09 грудня 2010 року);
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі, якому Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1152-р від 09 листопада 2011 року передано функції Держкомпідприємництва у сфері реалізації державної регуляторної політики, державної політики з питань розвитку підприємництва (крім питань реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців).

Протягом 2012 року у структурі КМДА Головне управління (ГУ) з питань регуляторної політики та підприємництва, Головне управління з питань торгівлі та побуту, ГУ промислової, науково-технічної та інноваційної політики увійшли до складу новоствореного Департаменту промисловості та розвитку підприємництва (ДПРП), в якому було організовано, відповідно, Управління з питань регуляторної політики та видачі документів

дозвільного характеру, Управління торгівлі та побуту, а також Управління промисловості, підприємництва та інноваційної політики.

У 2011 році відповідальність за виконання Програми було покладено на ГУ з питань регуляторної політики та підприємництва, а з другої половини 2012 року - на Управління з питань регуляторної політики та видачі документів дозвільного характеру ДПРП. Частина фахівців у сфері підприємництва, які забезпечували виконання Програми в колишньому Головному управлінні з питань регуляторної політики та підприємництва, перейшла до Управління промисловості, підприємництва та інноваційної політики ДПРП.

Відповідальність за впровадження державної політики розвитку МСП у м.Києві **розпорощена** між шістьма заступниками голови КМДА (**Додаток 10**), чим частково пояснюється неналежна увага до функціонування і забезпечення розвитку малого і середнього підприємництва в столиці.

Крім підрозділів КМДА та районних у м.Києві держадміністрацій виконавцями Програми було визначено Державну податкову адміністрацію в м. Києві, ГУ МВС України в м. Києві та підрозділ УБЕЗ, ГУ юстиції в м. Києві (з питань реєстрації МСП), ГУ статистики у м. Києві, Київський міський центр зайнятості, Центр з надання послуг суб'єктам підприємництва з 10 районними структурними підрозділами, Міський дозвільний центр, на базі якого відкрито Центр надання адміністративних послуг м.Києва, 10 районних центрів надання адмінпослуг; комунальне підприємство «Київський міський бізнес-центр» (КМБЦ) та 10 районних інформаційно-консультативних центрів, створених як структурні підрозділи КП КМБЦ; Київський міський центр сім'ї «Родинний дім» (навчання бізнесу жінок); Молодіжний бізнес-центр Київського молодіжного центру праці (навчання бізнесу молоді); Київський міський центр соціальної, професійної та трудової реабілітації інвалідів (навчання бізнесу осіб з функціональними обмеженнями), ТОВ «Київський міжнародний контрактний ярмарок», об'єкти інфраструктури підтримки підприємництва, громадські організації підприємців тощо. У реалізації програми брали участь фахівці відповідних владних структур у м. Києві, які підпорядковані Міністерству економічного розвитку та торгівлі, Міністерству фінансів, Міністерству доходів і зборів (з 2012 року), Міністерству юстиції, Міністерству внутрішніх справ, Міністерству соціальної політики, Держпідприємництва, Держстатистики, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття тощо.

Координацію роботи в галузі сприяння розвитку МСП повинна була здійснювати Координаційна рада з питань розвитку підприємництва при КМДА (співголови – голова КМДА О. Попов і В. Биковець¹⁰), але її останнє засідання відбулося ще восени 2011 року.

¹⁰ В. Биковець є генеральним директором Співки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України
ГО Фондація «Відкрите суспільство»

V. Впливи програми

а) адміністративні;

Програма не мала суттєвих впливів на перегляд регуляторних процедур і рішень, прийнятих КМДА та районними у м. Києві державними адміністраціями.

б) економічні;

Упровадження Програми внаслідок недофінансування та недоліків програмування не справило вагомих істотних впливів на економічне життя м. Києва. Щодо сторонніх ефектів, то невіддале з економічного погляду проведення ЄВРО-2012 не тільки не сприяло збільшенню доходів МСП, а навіть значно погіршило їх економічне становище, оскільки підприємці мали покривати збитки, зокрема, видатки на обслуговування кредитів, взятих під ЄВРО-2012.

с) соціальні (поведінкові);

Мале і середнє підприємництво в процесах подолання економічної кризи відіграє одну з головних ролей, що зумовлено соціально-економічними особливостями малого бізнесу порівняно з великими підприємствами, передусім, його соціальною функцією, пов'язаною із самопрацевраштуванням.

Оскільки становище у сфері МСП м. Києва протягом 2011-2012 років не поліпшилось, то приблизно 30 тисяч працівників цього сектору було звільнено, або, швидше за все, вони продовжують працювати неофіційно. Це ставить їх у залежність від керівників МСП, позбавляє можливості захисту своїх прав на соціальне забезпечення – охорону здоров'я, відпочинок, освіту, гідну пенсію тощо. Зокрема, **станом на червень 2013 року в Києві функціонувало 12-20 тис. МАФів, які через різні причини не могли легалізувати свою діяльність через суперечливу політику КМДА в сфері малих архітектурних форм (орієнтовна кількість працівників в МАФах становить 30-40 тисяч чоловік).**

Протягом 2011-2012 років фахівцям у галузі високих технологій у м. Києві було важко сподіватися на гідний рівень оплати праці та соціальне визнання. Тому частина з них прийняла рішення про виїзд на роботу за межі України, а ще одна частина переорієнтувалася на інші види діяльності (викладання, консультації, торгівля тощо)

Ставлення МСП до влади м. Києва не поліпшилось, адже в пошуку електоральної підтримки міська влада, нехтуючи потребами бізнесу, орієнтується на здобуття прихильності бюджетних працівників, яким обіцяно надання муніципальної доплати.

Взаємодія окремих впливових бізнес-асоціацій (наприклад, ВГО «Фортеця») з міською владою з питань функціонування ринків, торговельних майданчиків, МАФів та інших питань відбувалась поза рамками Програми, що свідчить про декларативно-формальний характер Програми і її відірваність від реальних потреб МСП.

2. Ступінь задоволення потреб бенефіціарів. Фактори, які заважали бенефіціарам скористатися результатами програми.

Потенційні впливи Програми на різні групи бенефіціарів запрограмовані в її функціональній структурі як інструмента впливу (цілі-завдання-заходи-виконавці/ресурси-очікувані результати-впливи-корисні_продукти). У табл. 6 розглянуто вісім конкретних потреб бенефіціарів, які було частково задоволено в ході реалізації Програми в 2011-2012 роках.

ТАБЛИЦЯ-СХЕМА
врахування потреб МСП м. Києва у Київській міській програмі сприяння розвитку МСП на 2011-2012 рр.
та оцінки рівня задоволення таких потреб у рамках виконання Програми¹¹

Потреби бенефіціарів Програми	Завдання програми	Заходи	Виконання заходів програми	Оцінка задоволення потреб бенефіціарів	Причини, що вплинули на виконання
Потреба 1: Обізнаність про зміни регуляторних норм, які можуть вплинути на умови започаткування і ведення бізнесу	Завдання 1.1 Забезпечення доцільності, передбачуваності та прозорості регуляторної діяльності, поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату	Завдання 1.1, абз. 1. Оприлюднення планів діяльності органів виконавчої влади м.Києва з підготовки регуляторних актів та змін до них	Не виконано (на рівні КМР, що унеможлиблює передбачуваність регуляторної політики) Виконано формально-частково (на рівні КМДА часті зміни, які вносяться до плану ускладнюють передбачуваність регуляторної політики)	Частково	1. Вимоги законодавства щодо обов'язковості планування регуляторної діяльності ігноруються на рівні КМР. 2. При формуванні річних планів діяльності з підготовки регуляторних актів владою м. Києва не проводяться консультації з представниками МСП для вивчення їх потреб у регуляторному втручанні. Унаслідок цього затверджуються переважно формальні річні плани з підготовки регуляторних актів, до яких упродовж року вносяться численні зміни по мірі виникнення проблем, що потребують регуляторного втручання влади м. Києва, або з метою реалізації інтересів певних груп.
Потреба 2: Можливість впливу на розроблення	- « -«	Завдання 1.1, абз. 2. Оприлюднення проектів регуляторних актів органів виконавчої влади м.	Виконано формально-частково	Частково	1. Влада м. Києва формально оприлюднює проекти регуляторних актів замість їх відкритих громадських обговорень для оцінки їх відповідності потребам МСП. 2. Подані громадські зауваження і пропозиції до

¹¹ Побудована на основі визначених Комісією ООН з приватного сектора та розвитку трьох головних напрямів потреб МСП, які складають основи розвитку підприємництва в будь-якій країні світу та проявляються у потребах: 1) однорідного регуляторного середовища; 2) доступу до фінансових ресурсів; 3) доступу до підприємницьких знань і вмінь.

регуляторних правил з метою врахування потреб МСП		Києва з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, а також відкриті обговорення цих проектів за участю представників громадськості	<p>(на рівні КМР і КМДА - формально оприлюднюються проекти та супровідна документація)</p> <p>Не виконано (на рівні КМДА і КМР – за показниками проведення відкритих публічних обговорень проектів регуляторних актів та їх узгодження з потребами МСП)</p>		<p>оприлюднених проектів регуляторних актів зазвичай ігноруються владою м. Києва, відхиляються без обґрунтувань всупереч вимогам ч. 7 ст. 9 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»¹²</p> <p>3. Проекти регуляторних актів КМДА та КМР оприлюднюються на офіційному веб-порталі КМДА з порушеннями вимог законодавства¹³ до підготовки аналізу регуляторного впливу (АРВ) проектів регуляторних актів та здійснення їх обговорень з метою одержання пропозицій від МСП. В оприлюднених проектах регуляторних актів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порушуються/ окремі етапи і елементи підготовки АРВ; - не визначаються придатні для вимірювання кількісні значення показників результативності регуляторних актів; - не визначаються заходи відстеження результативності проектів регуляторних актів тощо.
Потреба 3: Обізнаність про регуляторні норми, що регламентують	-«-«	Завдання 1.1, абз. 3 Підтримка в актуальному стані реєстру регуляторних актів органів влади міста та розміщення його на	Не виконано (на рівні КМР – відсутній реєстр регуляторних актів КМР)	Не задоволено (на рівні КМР) Частково	<p>1. Не сформовано реєстр регуляторних актів КМР.</p> <p>2. На офіційному веб-порталі КМДА розміщено фрагментарний реєстр регуляторних актів КМДА, який ведеться у формі переліку затверджених розпоряджень КМДА, а не структурованої за галузями офіційної бази чинних регуляторних актів з відкритим</p>

¹² Відповідно до ч. 7 ст. 9 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» розробник проекту регуляторного акта повинен розглянути всі громадські зауваження і пропозиції до оприлюдненого і винесеного на публічне обговорення проекту регуляторного акта, і за результатами цього розгляду повністю або частково їх враховувати або мотивовано відхилити. Однак ця одна з ключових норм законодавства, що має забезпечувати прозорість і відкритість діяльності регуляторних органів, цілковито ігнорується і порушується на всіх рівнях влади, що призводить до невідповідності державної регуляторної політики інтересам і потребам МСП.

¹³ Законодавчі вимоги до здійснення процедур підготовки проектів регуляторних актів, підготовки аналізу їх регуляторного впливу та їх оприлюднення з метою одержання зауважень і пропозицій від громадськості визначено ст. 5, 8, 9 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Але ці важливі законодавчі положення, спрямовані на забезпечення прозорості і відкритості регуляторної діяльності органів влади, виконуються Київською міською владою формально і не повній мірі, що наочно демонструє існуючий стан якості підготовки аналізу регуляторного впливу проектів регуляторних актів та їх обговорень з метою врахування потреб МСП столиці. Це призводить до неврахування потреб та інтересів МСП столиці у міській регуляторній політиці, виникнення адміністративних і бюрократичних бар'єрів у різних секторах ведення бізнесу. Поглиблює проблеми невідображення потреб МСП в міській політиці на рівні м. Києва також і низька ефективність роботи дорадчих органів з питань підприємництва, які мали б постійно відстоювати інтереси підприємців столиці. Так, засідання Координаційної ради з питань розвитку підприємництва при КМДА не відбувалися протягом більше року.

<p>ь ведення бізнесу в окремих галузях</p>		<p>офіційному веб-порталі Київської міської влади</p>	<p>Виконано формально-частково <i>(на рівні КМДА є перелік регуляторних актів КМДА, а не інформаційно-довідковий реєстр з доступом до текстів рішень</i></p>	<p><i>(на рівні КМДА)</i></p>	<p>доступом до текстів документів.</p>
<p>Потреба 4 Усунення неправомірних регуляторних бар'єрів</p>	<p>Завдання 1.2 Забезпечення адекватності та ефективності регуляторної діяльності</p>	<p>Завдання 1.2, абз. 1 Проведення робочою групою «Регуляторні ініціативи» перегляду регуляторних актів виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації) щодо їх відповідності принципам державної регуляторної політики</p>	<p>Виконано формально-частково</p>	<p>Частково</p>	<p>1. У рубриці «Регуляторна політика» на офіційному веб-порталі КМДА відсутня інформація про склад і результати діяльності робочої групи «Регуляторні ініціативи», переглянуті нею регуляторні акти, і конкретні рішення, прийняті за результатами такого перегляду. 2. У м. Києві на виконання Закону України від 14.12.2010 р. №2784-VI «Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування» впродовж 2011 року здійснювався прискорений перегляд регуляторних актів КМР і КМДА. На заваді перегляду регуляторних актів були такі негативні чинники: А) неналежне виконання апаратом КМДА Закону про прискорений перегляд через: (1) невідповідність законодавчо встановленої процедури перегляду технології «регуляторної гільйотини»; (2) непрозорий характер організації роботи комісій з перегляду регуляторних актів, (3) формальний підхід до перегляду і оцінки ефективності регуляторних актів, відсутність взаємодії комісій з перегляду із МСП – виконавцями</p>

					регуляторних актів, (4) відсутність державного ¹⁴ і громадського контролю за роботою комісії В) орієнтація на формальні результати перегляду замість реального покращення регуляторного середовища на рівні м. Києва ¹⁵ .
Потреба 5 Спрощення дозвільно-погоджувальні процедур	Завдання 2.2 Оптимізація процедури видачі документів дозвільного характеру за принципом організаційної єдності	Завдання 2.2, абз. 1 Моніторинг діяльності міського та районних дозвільних центрів та підготовка рекомендацій щодо підвищення її ефективності	Не виконано (за показниками залучення МСП-отримувачів до оцінки якості таких послуг, крім трьох РДА)	Частково	1. Не налагоджена практика залучення владою м.Києва МСП - отримувачів послуг з видачі документів дозвільного характеру до оцінки ефективності Київського міського дозвільного центру та районних дозвільних центрів 2. Опитування МСП щодо якості дозвільно-погоджувальних послуг, що надаються в м. Києві, не передбачено на офіційному веб-порталі адмінпослуг м. Києва.
Потреба 6 Покращення доступності інформації про умови надання дозвільно-погоджувальних послуг	-«-«	Завдання 2.2, абз. 7 Висвітлення та постійне оновлення на веб-ресурсах міських та районних дозвільних органів інформації щодо порядку видачі документів дозвільного характеру	Не виконано (на рівні КМДА – за показниками покращення обізнаності бв МСП про умови одержання документів дозвільного характеру))	Не задоволено (на рівні КМДА – за показниками обізнаності бенефіціарів МСП про умови отримання послуг)	1. На офіційному веб-порталі адмінпослуг КМДА інформація щодо порядку надання адмінпослуг підготовлена не у формі офіційно затверджених інформаційних карток адмінпослуг ¹⁶ . 2. В описі усіх процедур надання адмінпослуг на офіційному веб-порталі адмінпослуг КМДА відсутній її головний процедурний елемент - інформація про вичерпний перелік документів, які необхідно подати для отримання адмінпослуги (зокрема документів дозвільного характеру) ¹⁷ .

¹⁴ На момент проведення прискореного перегляду регуляторних актів регіональні представництва Держкомпідприємництва було ліквідовано, а реальної участі бізнес-асоціацій у перегляді і прийнятті рішень місцевими комісіями законом не було передбачено. В Україні з 1999 року проводиться дерегулювання підприємницької діяльності за принципом «знизу вгору», а не за міжнародним нормами «регуляторної гільйотини». Це означає, що джерелом ініціатив з перегляду і ліквідації «проблемних» норм і положень виступають самі регуляторні органи (їх посадовці) та особи-виконавці регуляторних вимог. Такий підхід вимагає високого рівня відповідальності і підзвітності державного апарату та самоорганізації бізнес-середовища, які відсутні в Україні. До того ж, зазначена регуляторна реформа має некомплексний характер і, як видно з практики її застосування в м.Києві, не дає змогу відчутно покращити регуляторне середовище для МСП.

¹⁶ Згідно зі ст. 8 Закону України «Про адміністративні послуги» суб'єкт надання адміністративної послуги (до яких входять і послуги з видачі документів дозвільного характеру суб'єктам господарювання) зобов'язаний затвердити і розмістити на своєму офіційному веб-сайті інформаційні картки адміністративних послуг. Відповідно до ч. 1-2 статті 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» порядок видачі документів дозвільного характеру повинен мати статус офіційно затвердженого документу.

¹⁷ Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 8 Закону України «Про адміністративні послуги», обов'язковим і першочерговим (другим – після суб'єкта надання послуги) складовим елементом адміністративної послуги є інформація про перелік документів, необхідних для отримання адмінпослуги. Обов'язковість визначення вичерпного переліку документів, які суб'єкту господарювання необхідно подати для одержання документа дозвільного характеру, встановлена абз. 3 ч. 1 ст. 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». Оприлюднення публічної інформації про переліки та умови отримання послуг, що надаються органами влади, визначається обов'язковим згідно з п. 3 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

				Частково (на рівні шести РДА у м.Києві)	
Потреба 7. Участь у підготовці до футбольного турніру ЄВРО-2012	Завдання 4.4 Створення організаційних умов для участі суб'єктів малого та середнього підприємництва у підготовці Приймаючого міста Києва до футбольного турніру Євро-2012	Завдання 4.4 Залучення суб'єктів малого та середнього підприємництва до виконання заходів із підготовки до проведення фіналу чемпіонату Європи 2012 року з футболу	Виконано формально-частково	Частково	Упродовж 2008-2012 років. з бюджету м. Києва було витрачено 1,8 млрд грн на підготовку до Євро-2012. За час підготовки до Євро-2012 в столиці було побудовано 20 готелів, в які приватні інвестори вклали понад 7 млрд. грн.
Потреба 8. Доступ до ділових знань і навичок, необхідних для започаткування і ведення бізнесу	Завдання 4.6 Широке використання мережі Інтернет для інформування і дистанційного консультування підприємців	Завдання 4.6 Забезпечення функціонування Інтернет-ресурсу «Столичний діловий портал», у тому числі: - розвиток, модернізація та адміністрування програмно-технологічного комплексу автоматизованої інформаційної системи; - створення баз даних, розробка інформаційно-аналітичних матеріалів та їх публікація; - проектування, створення та адміністрування	Виконано формально-частково	Частково	1. Інформаційна підтримка МСП на базі офіційних веб-ресурсів КМДА і РДА у м. Києві організована погано. 2. Структура, ведення, інформаційне наповнення Столичного ділового порталу не відповідають інформаційним потребам МСП м. Києва. Так, на Столичному діловому порталі не розміщується або не в повній мірі розміщується інформація про: - міські цільові бюджетні програми, в яких можуть взяти участь МСП; - земельні ділянки і приміщення, які пропонуються в користування для ведення бізнесу ¹⁸ ; - міжнародні програми підтримки і допомоги, в яких можуть взяти участь підприємці м. Києва;

¹⁸ Інформаційна рубрика із земельно-майнових пропозицій влади м. Києва підприємцям МСП м. Києва взагалі відсутня на Столичному діловому порталі, хоча її обов'язкова наявність на цьому офіційному інтернет-ресурсі для малого і середнього бізнесу передбачена Законом України №2806-IV (абз.2 ч.2 ст.8) «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»

		<p>дискусійного форуму з питань підприємництва;</p> <ul style="list-style-type: none"> - реплікація контенту порталу в бізнес- і соціальні мережі та блоги; - інтеграція порталу в міжнародні електронні системи обміну діловою інформацією для малого та середнього бізнесу; - підготовка та розповсюдження електронного бюлетеня з пропозиціями київських підприємств у сфері експорту-імпорту, субконтракції та інвестицій 			
--	--	--	--	--	--

У ході опитування підприємців м.Києва (**Додаток 11**) було з'ясовано, що про наявність Програми, результати її виконання невідомі 90% підприємців сектору МСП, що підтверджує формально-декларативний характер Програми. Водночас, з огляду на брак репрезентативності, проведене опитування підприємців дає швидше підстави говорити про якісні оцінки Програми, аніж про кількісні показники.

Більшість потреб бенефіціарів не було задоволено (табл. 7), отже, завдання Програми не було виконано. Половина респондентів заявила про зростання рівня корупції в м. Києві в 2011-2012 роках.

Таблиця 7

Ступінь задоволення потреб МСП за результатами виконання Програми

(дані опитування підприємців МСП)

№	Потреби бенефіціарів	Цілі (завдання програми)	Питання	Частка відповідей «ТАК»
1	Обізнаність про зміни регуляторних норм, які можуть вплинути на умови започаткування і ведення бізнесу	Забезпечення повноти та якості виконання положень державної регуляторної політики	Не знають про права МСП щодо участі у виробленні регуляторної політики	55%
2	Можливість впливу на розроблення регуляторних норм			
3	Обізнаність про регуляторні норми, що регламентують ведення бізнесу в окремих галузях			
4	Усунення неправомірних регуляторних бар'єрів			
5	Спрощення дозвільно-погоджувальних процедур	Удосконалення процедур започаткування бізнесу і оптимізація дозвільної системи у сфері господарської діяльності	Значні черги і витрати часу	50%
			Неможливість отримання послуги в режимі он-лайн за допомогою цифрового підпису	33%
6	Доступ до середньо- і довгострокових кредитів за вигідними умовами	Розширення доступу суб'єктів малого й середнього підприємництва до фінансових ресурсів	Не користувалися фінансово-кредитною підтримкою	90%
7	Реалізація вироблених МСП товарів, робіт, послуг в системі державних закупівель	Створення умов для активізації діяльності підприємців у галузях, що пов'язані із проведенням у м. Києві фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу	Непрозорість та корупція при здійсненні державних закупівель	50%
8	Доступ до ділових знань і навичок, необхідних для започаткування і ведення бізнесу	Удосконалення системи інформаційно-консультативного, ресурсного, інфраструктурного та	Започаткування і ведення бізнесу стало простіше	38%
			Не користувалися об'єктами ділової інфраструктури	66%

		освітнього забезпечення суб'єктів підприємництва	Не користувалися Столичним діловим порталом	81%
		Розвиток соціально спрямованих заходів	Не користувалися «гарячими лініями» з питань підприємництва	77%
9	Доступ до земельно-майнових ресурсів		Непрозорі умови надання комунальних земельних ділянок і приміщень для ведення бізнесу	55%
10	Посилення ринкової стійкості, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності	Стимулювання інноваційного розвитку та посилення ринкових позицій МСП на міжрегіональному та міжнародному рівнях	н.д.	н.д.
11	Отримання неофіційних платежів (ренти)		Здійснювали неофіційні платежі	66%

3. Зміна становища інших заінтересованих сторін

Становище інших, крім МСП, заінтересованих сторін в результаті (не)виконання Програми майже не змінилось (табл. 8)

Таблиця 8

Оцінка задоволення інших заінтересованих сторін

Заінтересовані сторони	Оцінка задоволення потреб бенефіціарів	Причини
КМДА і КМР	Задоволені	«-» Відсутність санкцій за невиконання Програми «-» Формальний моніторинг і контроль з боку Департаменту економіки та інвестицій КМДА і профільної комісії КМР «-» Відсутність протестів МСП і громадськості
МВС-П	Задоволені	«+»Збереження можливості отримувати ренту від МСП
Суд	Задоволені	«+»Збереження можливості отримувати ренту від МСП за підготовку «потрібних» судових рішень
Бізнес-асоціації	Частково	«+» Збереження можливості отримати другу вищу освіту для «потрібних» людей «-» Невиконання Програми
Безробітні, жінки, молодь, особи з функціональними обмеженнями	Частково	«+» Здобуття знань, навичок «-» Незастосування знань, навичок у разі відсутності роботи
ЗМІ	Частково	«+» Інформаційні приводи для публікацій «-» Невиконання Програми
Ділова	Не задоволені	«-» Невиконання Програми

інфраструктура (табл. 5)		«-» Відсутність поживлення бізнес-активності
-----------------------------	--	--

Крім того, з боку МСП незадоволеними є:

- фахівці в галузі високих та інформаційних технологій, які не змогли впровадити власні технологічні розробки та отримати замовлення з боку місцевої влади,
- фахівці МСП, які не змогли пройти стажування в ЄС у форматі Програми в 2012 році.

Можна припустити (оскільки перелік отримувачів фінансової підтримки залишається невідомим), що бенефіціари в особі 42-ох підприємств, яким було передбачено надання фінансової підтримки у розмірі 112 млн грн впродовж 2011-2012 років, є **задоволеними частково**, оскільки насправді було виділено вдсятеро менше коштів, які було використано на компенсацію відсоткової ставки за кредити, надані у 2007-2008 роках. Міська влада досі не оприлюднює статистику заборгованості за попередні періоди, тому складно оцінити, які обсяги заборгованості (якщо така є) ще належить повернути підприємцям.

4. Непередбачувані наслідки програми (впливи програми на суміжні сфери; в середньо- і довгостроковій перспективі)

Практично невиконана Програма не мало впливу на суміжні сфери. Однак, стагнація в сфері розвитку підприємницької діяльності в Україні і, передусім, в Києві викликає розчарування в ділових і політичних колах Європейського Союзу. Єврокомісар з питань промисловості та підприємництва А. Таджані підкреслює, що паростки післякризового відновлення економіки ЄС обумовлені внеском малих і середніх підприємств, які є основою економіки Євросоюзу.

Відсутність прогресу в створенні сприятливого ділового клімату в Україні віддзеркалено в рейтингах провідних міжнародних та європейських організацій. Наприкінці 2012 року за значенням показника Індексу легкості ведення бізнесу, який розраховує Світовий банк, Україна перебувала на 137 місці в світі. Упродовж 2011-2012 років Індекс інвестиційної привабливості, який щоквартально обчислює Європейська бізнес-асоціація, знизився з 3,40 до історичного мінімуму в 2,12 балів (рис. 1). У вищезгаданих дослідженнях обов'язково враховується становище малих і середніх підприємств і, передусім, МСП м. Києва, які становлять 20% МСП України.

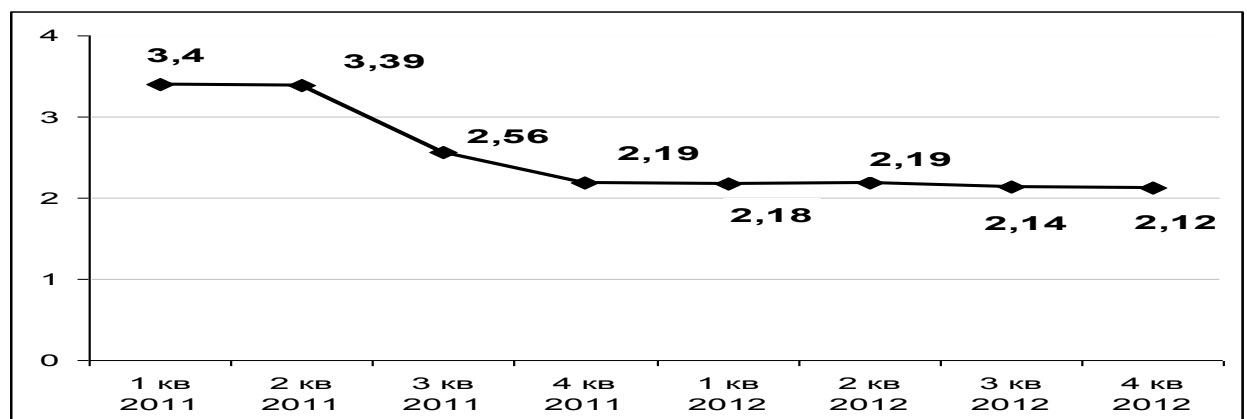

Рис. 1. Індекс ЄБА інвестиційної привабливості України, 2011-2012 роки

Джерело: <http://www.eba.com.ua/uk/about-eba/indices/investment-attractiveness-index>

Особливістю ситуації в галузі МСП м. Києва є те, що паралельно Програмі поза увагою чиновників вже 15 років перебуває цілий сегмент малих підприємств в галузі високих технологій. Урахування при підготовці Програми 2011-2012 інтересів і потреб МСП м. Києва в галузі високих та інформаційних технологій сприяло б поліпшенню ділового та інвестиційного середовища столиці, її сталому економічному розвитку.

У середньостроковій перспективі повинні відбутися кадрові зміни в керівництві м. Києва і воно має бути підсилене фахівцями, обізнаними і заінтересованими в розвитку МСП в цілому та МСП, що виробляють продукції із високою доданою вартістю зокрема (високотехнологічні МСП). У довготерміновій перспективі високотехнологічні МСП повинні становити одну з найбільших часток у галузевій структурі МСП столиці.

VII. Список додатків

Додаток 1 «Рішення Київської міської ради №412/5224 від 23 грудня 2010 року «Про затвердження Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011 - 2012 роки».

Додаток 2 «Нормативно-правова база щодо державних та місцевих цільових програм».

Додаток 3 «Джерельна база дослідження».

Додаток 4 «Запити до КМДА та центральних органів виконавчої влади. Відповіді КМДА та центральних органів виконавчої влади».

Додаток 5 «Опитування підприємців м. Києва з метою оцінки впливів і результатів виконання Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки та вироблення пропозицій і механізмів покращення умов для започаткування і ведення бізнесу».

Додаток 6 «Опитування організацій підприємців м. Києва з метою оцінки впливів і результатів виконання Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки та вироблення пропозицій і механізмів покращення умов для започаткування і ведення бізнесу».

Додаток 7 «Недоліки розроблення Програми».

Додаток 8 «Аналітична записка щодо виконання Київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011-2012 роки».

Додаток 9 «Державні закупівлі в м. Києві у 2011 році».

Додаток 10 «Розподіл обов'язків між заступниками голови КМДА».

Додаток 11 «Результати опитування підприємців м. Києва з метою оцінки впливу і результатів виконання київської міської програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2011 — 2012 рр та вироблення пропозицій та механізмів покращення умов для започаткування і ведення бізнесу».